

Σημεία εισήγησης στην εκδήλωση του Ινστιτούτου Εναλλακτικών Πολιτικών ΕΝΑ «Ποια είναι η (Κεντρο)Αριστερά σήμερα;» [06.03.2024]

Άγγελος Σεριάτος, επικεφαλής ερευνών Prorata, υποψήφιος διδάκτωρ Πολιτικής Επιστήμης

1. Ανιχνεύεται ένα σημαντικό ως προς το κοινωνικό του εύρος απόθεμα αριστερόστροφων ιδεών, το οποίο, ωστόσο λιμνάζει, διαμοιραζόμενο μεταξύ διαφόρων μη δεξιών κομμάτων και -όπως εύλογα μπορεί να υποτεθεί- της αποχής. Το εν λόγω απόθεμα τεκμηριώνεται στη βάση πλούσιων ευρημάτων που δείχνουν ότι σημαντική μερίδα της κοινωνίας συµμερίζεται δυνητικές πολιτικές που είναι στον πυρήνα τους αριστερές, και τις θεωρεί με ή χωρίς ρήξεις, εφαρμόσιμες. Ενδεικτικά, επιθυμεί την αυστηρότερη φορολόγηση του μεγάλου κεφαλαίου, την εντονότερη παρέμβαση του κράτους στη διευθέτηση μιας σειράς θεμάτων και την μείωση του εργάσιμου χρόνου, την ίδια στιγμή που αντιλαμβάνεται ως εξαιρετικά θετικές έννοιες που έχουν ως κοινό παρανομαστή την λογική της από τα κάτω συμμετοχής, όπως αυτή της κοινωνικής οικονομίας, των συνεταιριστικών επιχειρήσεων και των ενεργειακών κοινοτήτων.
2. Παράλληλα, η έρευνα αποκαλύπτει και κάτι ακόμα, το οποίο βρισκόταν εκτός του αρχικού πεδίου διερεύνησης της έρευνας: την ύπαρξη ενός ενεργού εκκρεμούς ριζοσπαστισμού, το οποίο στην παρούσα συγκυρία μοιάζει πιθανότερο να δείξει -και στην Ελλάδα- την Άκρα Δεξιά. Άλλωστε και η αποτύπωση του χώρου στην τελευταία πραγματική κάλπη αλλά και τα δημοσκοπικά ευρήματα της περιόδου τεκμηριώνουν μια τέτοια κατεύθυνση. Πιο συγκεκριμένα, καταγράφεται ένα ελλοχεύον απόθεμα υπερσυντηρητικών ιδεών, στο οποίο προσφέρεται πλέον μια πολυποικίλη ακροδεξιά βεντάλια (Ελληνική Λύση, Σπαρτιάτες, Νίκη) προς οικοδόμηση σχέσεων πολιτικής εκπροσώπησης. Είναι ενδεικτικό ότι όσοι/ες έχουν πίστη στην αποτελεσματικότητα των διαδηλώσεων προέρχονται πλέον όχι μόνο από ψηφοφόρους κομμάτων της κατακερματισμένης Αριστεράς αλλά και κομμάτων της Άκρας Δεξιάς. Και αν αυτή η τάση δεν αναχαιτιστεί, είναι εξαιρετικά πιθανό στο άμεσο μέλλον να βιώσουμε κινηματικές ή άλλου τύπου, από τα κάτω, διεργασίες με ακροδεξιά πρώτη ύλη. Και το απόθεμα αυτών των ιδεών αγκαλιάζει κυρίως τους χαμένους της παγκοσμιοποίησης, καθώς αυτοί που επιθυμούν κλειστά σύνορα, αυτοί που αντιστέκονται στον διαχωρισμό κράτους και εκκλησίας αλλά και όσοι/ες στέκονται με σκεπτικισμό απέναντι στον γάμο των ομόφυλων ζευγαριών προέρχονται κυρίως από τα χαμηλότερα κοινωνικά εισοδήματα. Και το εύρος της διάχυσης των υπερσυντηρητικών ιδεών δεν περιορίζεται στην σημερινή δεξαμενή των ακροδεξιών κομμάτων. Αρκεί μόνο να σημειωθεί ότι δεν είναι για παράδειγμα μόνο οι ψηφοφόροι της Άκρας Δεξιάς που διατηρούν

καθολικά αντιμεταναστευτικές στάσεις αλλά και το ¼ των δυνητικών εκλογέων του ΣΥΡΙΖΑ, 1 στους 3 αυτών του ΚΚΕ και περίπου 4 στους 10 των αντίστοιχων του ΠΑΣΟΚ.

3. Επιπρόσθετα, η έρευνα τεκμηριώνει ότι συνυπάρχουν στη συγκυρία τρεις διακριτές «πολιτικές φυλές», οι οποίες σφραγίζονται - όχι απόλυτα αλλά σε μεγάλο βαθμό - σε συγκεκριμένες εκλογικές βάσεις. Μια αριστερόστροφων αντιλήψεων που επιθυμεί στον έναν ή στον άλλο βαθμό την ρήξη με την υπάρχουσα τάξη πραγμάτων. Εκεί συναντάει κανείς κυρίως ψηφοφόρους του ΜέΡΑ25, του ΚΚΕ, της ΝΑΡ, του ΣΥΡΙΖΑ αλλά και της Πλεύσης Ελευθερίας. Μια δεύτερη ακροδεξιών προσλήψεων ακόμα πιο ομοιογενή πολιτικά, η οποία ωστόσο, προσώρας κατακερματίζεται μεταξύ της Ελληνικής Λύσης, των Σπαρτιατών και της Νίκης αλλά και μια τρίτη και μεγαλύτερη ποσοτικά, η οποία συγκροτεί έναν «mainstream» χώρο «κανονικότητας» υπό το ηγεμονεύον σχέδιο μιας εξαιρετικά μεθοδικής Νέας Δημοκρατίας. Εκεί σφραγίζονται οι περισσότεροι ψηφοφόροι της ΝΔ αλλά και σημαντικό τμήμα αυτών του ΠΑΣΟΚ. Είναι πολίτες που μοιάζουν παραιτημένοι από την προοπτική της αλλαγής και επιζητούν σταθερότητα. Σε ορισμένα κοινωνικά ζητήματα - κυρίως αυτοί του ΠΑΣΟΚ - ευθυγραμμίζονται με προοδευτικές ιδέες αλλά όταν η συζήτηση περιστρέφεται γύρω από πιθανές ρήξεις και αλλαγές δείχνουν να μοιάζουν περισσότερο με τον μέσο ψηφοφόρο της ΝΔ. Μια φυλή που δεν είναι ακριβώς πολιτικά μετριοπαθής, αλλά αντιλαμβάνεται τον εαυτό της ως τέτοια, καθώς ορισμένες υπερσυντηρητικές απόψεις, έχουν ήδη κανονικοποιηθεί, εφραπτόμενες με το κοινωνικό Μ.Ο. Τα ίδια άτομα που με επιμονή στηρίζουν την ελευθερία και αυτορρύθμιση της αγοράς, θα ανέχονταν τον περιορισμό της δημοκρατίας για την εξασφάλιση της ευημερίας. Και σε συνάφεια με αυτό το εύρημα, ενώ σε σχέση με την ευαλωτότητα της δημοκρατίας παρουσιάζεται μια σχετική εγρήγορση από την κοινωνική πλειοψηφία, ο συγκεκριμένος χώρος θεωρεί ότι η δημοκρατία και το βάθεμα της δεν αποτελούν επίδικο της συγχρονίας.
4. Τέλος, τα ευρήματα είναι αποκαλυπτικά ως προς το πως αντιλαμβάνεται η κοινή γνώμη την διακυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ και τον εξασθενημένο, αλλά πάντως επιμένοντα, αντιΣΥΡΙΖΑ αρνητισμό. Ένα ρεύμα, άλλοτε ορθολογικό, άλλοτε πιο συναισθηματικό, το οποίο παρότι καθόρισε σε μεγάλο βαθμό τις εξελίξεις των τελευταίων ετών, ποτέ δεν μελετήθηκε και κατανοήθηκε επαρκώς. Και εντυπωσιάζει το εύρημα, σύμφωνα με το οποίο, το εύρος των αρνητικών προς την ΝΔ συναισθημάτων (25,5%) είναι ακόμη και σήμερα, πέντε χρόνια χωρίς τον ΣΥΡΙΖΑ στο τιμόνι της χώρας, συγκρίσιμο με το αντίστοιχο προς τον ΣΥΡΙΖΑ, που καταγράφεται στο 24%. Και αν στη δημιουργία και τον εξακτινισμό του αντι-ΣΥΡΙΖΑ ρεύματος συνέβαλε και το αντι-ΣΥΡΙΖΑ μέτωπο, δηλαδή μια σειρά τυπικών και άτυπων θεσμών που σχετίζονται με το status quo, οι οποίοι λειτούργησαν όχι μόνο ως πολλαπλασιαστές του αντι-ΣΥΡΙΖΑ ρεύματος αλλά ως ένα βαθμό και ως συντελεστές της ίδιας της δόμησης, στην πολιτική την βασική ευθύνη της εξέλιξης των πραγμάτων φέρουν οι δρώντες, δηλαδή τα πολιτικά κόμματα. Η έρευνα όμως επιβεβαιώνει και την ετερογένεια του ρεύματος, η οποία είναι σε απόλυτη συνάφεια με τις δεξαμενές που στέκονται περισσότερο επικριτικά απέναντι στην διακυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ: οι υποστηρικτές της περιορίζονται σε όσους/ες σήμερα προτίθενται να ψηφίσουν ΣΥΡΙΖΑ ή Νέα Αριστερά, με αυτούς/ες που στέκονται επικριτικά να μην προέρχονται μόνο από το ακροατήριο της ΝΔ αλλά και από την πλειοψηφία των δυνητικών ψηφοφόρων όλων των κομμάτων της Αριστεράς και της Κεντροαριστεράς - όχι φυσικά για τους ίδιους λόγους. Πλέον, ο αντι-ΣΥΡΙΖΑ αρνητισμός έχει υποχωρήσει σημαντικά. Και τούτο συμβαίνει γιατί η

κοινωνία έχει αφήσει το κόμμα -τουλάχιστον όπως το γνωρίσαμε- πίσω της πολύ νωρίτερα από την εκλογική κατάρρευση της 21ης Μαΐου του 2023. Το προειδοποιητικό καμπανάκι είχε ηχήσει άλλωστε ήδη από τις ευρωεκλογές του 2019. Και απ' ότι φάνηκε ήταν και το τελευταίο.